

A Fővárosi Ítéltábla dr. Petró László ügyvéd által képviselt I.rendű felperes neve (I.rendű felperes címe) I. rendű és II.rendű felperes neve (II.rendű felperes címe) II. rendű felpereseknek - a ... jogtanácsos által képviselt I.rendű alperes neve (I.rendű alperes címe) I. rendű, a ... jogtanácsos által képviselt II.rendű alperes neve (II.rendű alperes címe) II. rendű alperesek ellen személyhez fűződő jogsértés megállapítása iránt indított perében a Fővárosi Bíróság 2011. október 11. napján kelt 33.P.26.813/62009/16. számú ítélete ellen az I. rendű alperes részéről 19. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja, és az I-II. rendű alperesek illetékfizetési kötelezettségét mellőzi azzal, hogy a 60.000 (Hatvanezer) forint kereseti illetéket az állam viseli.

Ezt meghaladóan az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi az I. rendű alperest, hogy - 15 napon belül - fizessen meg az I-II. rendű felpereseknek együttesen 25.000 (Huszonötezer) forint fellebbezési eljárási költséget.

A le nem rótt 96.000 (Kilencvenhatezer) forint fellebbezési eljárási illetéket az állam viseli.

Ez ellen az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

Az I-II. rendű felperesek 2008-ban - ...i lakosként - a ... első-, illetve másodéves hallgatói voltak. 2008. április 11. napján 20 óra körüli időben ...en, a ... térre mentek, hogy ott bejelentett demonstráción vegyenek részt 21 órától. A demonstráló tömeg egy része a ... téren, egy része még a ...on volt, amikor a rendőrség megkezdte a tömeg feloszlátását, arra hivatkozva, hogy a tüntetés nincs bejelentve. Mindhárom felszólítás szerint a helyszínt a ...i út irányában kellett elhagyni. 20 óra 22 perckor - mintegy 10 perccel az első felszólítást követően - a rendőrség a teret kettős sorfállal közbezárta, elzárta az elvonulási útvonalként megjelölt ...i út felé vezető ... utcát is.

Az I-II. rendű felperesek a felszólítást meghallva - több irányban is - próbáltak távozni a térről, azonban az útvonal el volt előlük zárva, így többedmagukkal a helyszínen maradtak. Ezt követően a rendőrök igazoltatták, majd előállították őket a BRFK VII. kerületi Rendőrkapitányságra. Az előállításukkor megmotozták őket, kamerába kellett mondaniuk, hogy velük szemben semmiféle jogszerűtlen eljárási cselekmény nem történt, a fogdában egy levegőtlen terembe zárták őket, 8 órán keresztül sem inni, sem enni nem kaptak, majd 8 óra után elengedték őket. Előállításuk során vitatták a jogszerű rendőri intézkedéssel szembeni engedetlenség szabálysértésének elkövetését. Előadták, hogy engedelmeskedni kívántak a felszólításnak, azonban erre tájékozatlanságuk és egyéb körülmények miatt nem volt módjuk. A velük szemben indult szabálysértési eljárást a bíróság megszüntette, ugyanis a szabálysértésekről szóló 218/1999. (XII. 28.) Korm. rendelet (R.) 40/A. § (1) bekezdésében írt tényállási elemek közül a „nem engedelmeskedik” kitétel hiányzott; pusztán arra, hogy valaki nem kellő gyorsasággal hagyja el a helyszínt, nem lehet azt a vélelmet alapozni, hogy a jogszerű rendőri intézkedésnek ellent kívánt állni.

Az I-II. rendű felperesek keresetükben annak megállapítását kérték, hogy az I-II. rendű alperesek megsértették a személyes szabadsághoz és az emberi méltósághoz fűződő személyiségi jogukat azáltal, hogy őket fogva tartották. Az I-II. rendű alpereseket elégtételadásra, továbbá - egyetemleges kötelezettként - az I-II. rendű felperesek javára személyenként 1.000.000 forint nem vagyoni kártérítés és kamatai megfizetésére kérték kötelezni. Kiemelték: alkotmányos alapjogukkal élve vettek részt a tüntetésen, előállításuk alaptalan és jogszerűtlen volt, megalázónak érezték a motozást, hogy kamerába kellett mondaniuk: nincs panaszuk, illetve azt is, hogy rendkívül fűledt, párás helyen voltak fogva tartva. Nem vagyoni káruk kapcsán arra hivatkoztak: köztudomású tény, hogy a fogva tartás súlyos sérelem, így a kár összegét külön nem kívánták bizonyítani. Hivatkoztak az állampolgári jogok országgyűlési biztosának 2452/2008. számú jelentésére is.

Az I. rendű alperes érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Előadása szerint a rendőrség a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően több alkalommal felszólította a tömeget, hogy a helyszínt és annak környezetét a ...i út irányában hagyja el, jelezve, hogy jogellenes rendezvényen vesznek részt. Hivatkozott arra is, hogy az I-II. rendű felperesekkel szemben az oszlatás során a II. rendű alperes állományába tartozó rendőrök intézkedtek, az I. rendű alperes munkatársai kizárólag az előállítást hajtották végre. Álláspontja szerint az állományába tartozó rendőrök az általuk fogatosított eljárási cselekmények során a jogszabályok rendelkezéseinek megtartásával jártak el. Állítása szerint az I-II. rendű felperesek által igényelt nem vagyoni kártérítés összege eltúlzott, így annak mérséklését kérte arra az esetre, ha a kereset jogalapját az elsőfokú bíróság megalapozottnak tartja. Érvelése szerint a Ptk. 340. § (1) bekezdése alapján nem maradhat értékelés nélkül az a körülmény, hogy a rendőri intézkedésre az I-II. rendű felperesek szolgáltattak okot azzal, hogy nem tettek eleget a jogszerű rendőri intézkedésnek.

A II. rendű alperes érdemi ellenkérelme ugyancsak a kereset elutasítására irányult. Állítása szerint az állapítható meg, hogy a R. 40/A. §-ában megállapított tényállás észlelésekor intézkedési kötelezettség terhelte, ugyanis a helyszínen lévő I-II. rendű felperesek nem tettek eleget a jogszerű felszólításnak. A rendőri műveleti területen szolgálatot teljesítő rendőrnek sem joga, sem lehetősége nincs arra, hogy egy cselekményt minősítsen, vagy elbíráljon, a tények észlelése, illetőleg az ennek eredményeként kialakult szabálysértés gyanúja elég ahhoz, hogy az elkövetővel szemben intézkedést foganatosítson. Az sem várható el a rendőrségtől, hogy minden egyes személy vonatkozásában meggyőződjön arról, hogy az egyébként a szabályoknak megfelelő felszólítást hallotta-e, annak van jelentősége, hogy „a felszólítás objektíve hallható volt-e”. A II. rendű alperes állítása szerint az I-II. rendű felperesektől elvárható lett volna, hogy a helyszínt időben elhagyják, a helyszínen ugyanis tömegoszlatás történt. Az I-II. rendű felperesek magatartásukkal okot adtak a velük szemben foganatosított intézkedésre, így ezzel arra, hogy a szabálysértés gyanúja alá essenek, az őket ért kár bekövetkeztében magukat is felelősség terheli. Eltúlzottnak találta az I-II. rendű felperesek által előterjesztett nem vagyoni kárigényt is. Álláspontja szerint nem hagyható figyelmen kívül, hogy a II. rendű alperes az I-II. rendű felperesekkel szemben csak néhány percig intézkedett, ezt követően az I. rendű alperes járt el.

Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy az I-II. rendű alperesek megsértették az I-II. rendű felperesek személyes szabadsághoz és emberi méltósághoz fűződő személyiségi jogát azzal, hogy 2008. április 11. napján rendőri intézkedési körükben az I-II. rendű felpereseket elfogták és fogva tartották. Egyetemesen kötelezte az I-II. rendű alpereseket, hogy fizessenek meg az I-II. rendű felpereseknek személyenként 500.000 forint tőkét és ennek 2008. április 11-től a kifizetésig járó törvényes mértékű kamatát. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Felhívta az I-II. rendű felpereseket, és az I-II. rendű alpereseket, hogy fizessenek meg az államnak - felhívásra - személyenként 30.000 forint eljárási illetéket. Az elsőfokú bíróság az I-II. rendű felperesek személyes nyilatkozatai, a csatolt iratok, a szabálysértési ügyiratok alapján azt állapította meg, hogy az I-II. rendű felperesek nem adtak okot a rendőri intézkedésre. Kifejtette: az ombudsmani jelentés alapján is az volt megállapítható, hogy a tömeg nem volt tisztában azzal, hogy jogellenes rendezvényen vesznek részt, a tömeg egyes résztvevői a rendőri felszólítást sem hallhatták. A felszólítás alapján nem kerültek olyan helyzetbe, hogy a helyszínt egyértelműen el tudták volna hagyni, mindezek ellenére a rendőrség további intézkedés helyett az ott maradó személyeket elfogta, előállította, velük szemben személyes szabadságot korlátozó intézkedéseket foganatosított. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint nincs jelentősége annak, hogy az I-II. rendű felperesekkel szembeni intézkedések foganatosítását az I., vagy a II. rendű alperes hajtotta végre, ugyanis a rendőri intézkedéseket az I-II. rendű felperesekkel szemben alkalmazott kényszerintézkedések megkezdésétől a szabadon bocsátásukig egységesen kell értékelni, az I-II. rendű felperesekkel szembeni intézkedésekért a felelősség mindkét alperest terheli, tekintetbe véve azt is, hogy az I-II. rendű felperesek nem lehettek abban a helyzetben, hogy az egyes rendőri szervek intézkedését elkülönítsék egymástól. Az I-II. rendű alperesek által

előadottakat az elsőfokú bíróság a felelősség alóli kimentés alapjául nem fogadta el, álláspontja szerint intézkedésük nem volt arányos és indokolt, ugyanis az I-II. rendű felperesek terhére szabálysértés folytatása, így szabálysértés elkövetése sem volt megállapítható. Szükségtelen volt az I-II. rendű felperesek megbilincselése, előállítása és fogva tartása is. Kiemelte: a perben nem merült fel arra vonatkozó adat, hogy az I-II. rendű felperesek magatartása okot adott volna a velük szemben alkalmazott kényszerintézkedésekre, magatartásuk nem volt erőszakos, nem adott alapot a személyes szabadságot korlátozó, ezáltal az emberi méltóságot is sértő kényszerintézkedések alkalmazására. A nem vagyoni kártérítés összegszerűségének meghatározása kapcsán kifejtette: külön bizonyítás nélkül is elfogadható és köztudomásúnak tekinthető, hogy az I-II. rendű alperesek jogellenes magatartása az I-II. rendű felpereseknek hátrányt okozott, az számukra megalázó volt, indokolatlanul fosztották meg őket személyes szabadságuktól.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az I. rendű alperes terjesztett elő fellebbezést, annak megváltoztatásával a kereset elutasítását kérve. Kiemelte, hogy a ... téren jelenlévő demonstrálók a rendőri felszólításoknak a szükséges idő biztosítása ellenére sem tettek eleget, passzív ellenállást tanúsítottak, ezért a műveletirányító jogszerűen adott utasítást a R. 40/A. §-ában foglalt jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség szabálysértése miatt a helyszínen maradt személyek igazoltatására és előállítására, a további jogsértő cselekmények megelőzése érdekében a téren maradt tömeg körbezárására. Álláspontja szerint a becsatolt felvételek alapján megállapítható, hogy a rendőrség a területet fokozatosan, és nem teljesen zárta le, egy ideig az Alagút irányába, illetve a ... felé is elhagyható volt a tér. Álláspontja szerint az I-II. rendű felperesekkel szemben kirívó jogalkalmazási hibát nem vétett, aránytalan, szükségtelen rendőri intézkedést nem tett, nem jogszabálysértő intézkedések eredményeként korlátozta a személyes szabadságukat. Nincs jelentősége annak, hogy olyan szabálysértés elkövetése miatt kezdeményezett az I. rendű felperessel szemben eljárást, amely tekintetében a vétkessége utóbb nem volt megállapítható. Arra az esetre, amennyiben az előzőekben kifejtett érvelését a Fővárosi Ítéltábla nem fogadná el, kérte az I-II. rendű felperesek javára megítélt nem vagyoni kártérítés összegének mérséklését, figyelemmel arra, hogy az I-II. rendű felperesek nem tettek eleget kárenyhítési kötelezettségüknek, illetőleg nem bizonyították az őket ért kár mértékét. Hivatkozott arra is, hogy az I-II. rendű felperesekkel szemben foganatosított kényszerintézkedések esetében nem valósult meg a személyi szabadság hosszabb tartamú, jelentős korlátozása, és nincs szó a börtönviszonyok pszichésen megterhelő, káros voltáról sem.

Az I. rendű alperes fellebbezése megalapozatlan.

Az elsőfokú bíróság a tényállást a kereset elbírálásához szükséges mértékben feltárta, a Fővárosi Ítéltábla az arra alapított és a helyesen felhívott jogszabályok helytálló alkalmazásával meghozott ítéleti döntésével - az I-II. rendű alperesek kereseti illeték megfizetésére történt kötelezésének kivételével - mindenben egyetértett.

A perbeli cselekmény idején hatályos R. 40/A. § (1) bekezdése szerint, aki a rendvédelmi szerv hivatásos állományú tagja jogszerű intézkedésének nem engedelmeskedik, ötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

A 2008. április 11-ei rendőri intézkedés idején hatályos, a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény (Szabs. tv.) 76. § (1) bekezdés a) pontja értelmében a rendőrség a szabálysértési hatóság, bíróság vagy az egészségügyi szerv elé állíthatja azt, aki a szabálysértést az abbahagyására irányuló felszólítás után is folytatja, míg a 142. § (2) bekezdés b) pontja kimondja: aki nyilvános rendezvényen a rendező szerv, illetőleg a rendőrség biztonságra vonatkozó felhívásának, rendelkezésének nem tesz eleget, ötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (Rtv.) 15. § (1) bekezdése alapján a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. Az Rtv. 19. § (1) bekezdése kimondja: a jogszabályi előírások végrehajtását szolgáló rendőri intézkedésnek - ha törvény vagy nemzetközi megállapodás másként nem rendelkezik - mindenki köteles magát alávetni, és a rendőr utasításának engedelmeskedni. A rendőri intézkedés során annak jogszerűsége nem vonható kétségbe, kivéve, ha a jogszerűtlenség mérlegelés nélkül, kétséget kizáróan megállapítható. Az Rtv. 33. § (2) bekezdés f) pontja úgy rendelkezik, hogy a rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt, aki a szabálysértést az abbahagyásra irányuló felszólítás után is folytatja.

Kétségtelen tény, hogy a bíróság jogerős végzésével hatályon kívül helyezte a szabálysértési hatóság határozatát, amelyben az I-II. rendű felpereseket a 218/1999. (XII. 28.) Korm. rendelet 40/A. § (1) bekezdésébe ütköző és a szerint minősülő a jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség szabálysértése miatt pénzbírsággal sújtották. A büntetőügyben meghozott jogerős ítélet polgári jogi következményéről a Pp. 4. § (2) bekezdése rendelkezik. Eszerint pedig a polgári bíróságot a büntetőügyben meghozott jogerős ítélet csak annyiban köti, hogy a bűnösség kérdésében attól nem térhet el. A büntető ítéletben megállapított tényállás azonban a polgári bíróságot nem köti, nincs akadálya annak, hogy a per során felmerült valamennyi bizonyíték figyelembevételével a büntető bíróságtól eltérő tényállást állapítson meg. Az adott esetben az elsőfokú bíróság ugyanakkor a rendelkezésére álló bizonyítékok, különös tekintettel az ombudsmani jelentés alapján helytállóan állapította meg, hogy a tömeg nem volt tisztában azzal, hogy jogellenes rendezvényen vesznek részt, a tömeg egyes résztvevői a rendőri felszólítást sem hallhatták, így az I-II. rendű felperesek a felszólítás alapján sem kerültek olyan helyzetbe, hogy a helyszínt egyértelműen el tudták volna hagyni, ennek következtében az I. rendű alperes az Rtv. 33. § (2) bekezdés f) pontja alapján nem jogszerűen állította elő az I-II. rendű felpereseket.

Az előzőekben kifejtettekből következik, hogy az I. rendű alperes megsértette az I-II. rendű felperesek személyhez fűződő jogait, az I. rendű alperes az Rtv. 15. §-ába ütköző módon az I-II. rendű felperesnek az intézkedés törvényes céljával

nyilvánvalóan arányban nem álló hátrányt okozott. Mindebből okszerűen az következik, hogy az I-II. rendű felperesek az I. rendű alperessel szemben alappal tarthatnak igényt személyhez fűződő jogaik megsértésének megállapítására, nem vagyoni káruk megtérítésére.

A Fővárosi Ítélőtábla a fellebbezésekben foglaltakra tekintettel kiemeli, hogy a Ptk. 355. § (1) bekezdése szerinti nem vagyoni kártérítés intézménye arra szolgál, hogy a károsultaknál a személyiségi jogi sérelem következtében bekövetkezett hátrányt, életminőségükben beállt negatív irányú változást másnemű előny, pénz nyújtásával kísérelje meg kompenzálni. A nem vagyoni kártérítés összegének meghatározása sosem egzakt módon, hanem mindig bírói mérlegeléssel, az eset összes körülményeinek figyelembevételével történhet, ezen belül figyelemmel kell lenni a károsultat ért nem vagyoni sérelem jellegére, súlyosságára, arra, hogy a károkozó magatartás folytán hogyan változtak a károsult életkörülményei. Összehasonlító adatként kell vizsgálni a kárkori ár- és értékviszonyokat, valamint a bírói gyakorlat által hasonló esetekben alkalmazott kártérítési összegek nagyságrendjét is. Kétségtelen, hogy a személyiséget ért kár valójában megfizethetetlen, a nem vagyoni kártérítés elvi alapjait rögzítő 34/1992. (VI. 1.) AB határozatban foglaltaknak megfelelően a polgári jogi védelem módja - a kártérítés - a sérelemhez képest valójában inadekvát, a kártérítési összeg meghatározásánál a bíróságok józanságának, mértéktartásának és elhivatottságának van szerepe.

A nem vagyoni kár megtérítésére ugyanazok a szabályok vonatkoznak, amelyeket a vagyoni károk esetén is alkalmazni kell, vagyis a kárt - a Ptk. 339. § (1) bekezdése és a Pp. 164. § (1) bekezdése szerint - a károsultaknak megfelelően bizonyítaniuk kell.

Köztudomású tényként általánosságban elfogadható, hogy az I-II. rendű felperesekkel szemben jogtalanul alkalmazott kényszerintézkedés, elfogásuk, fogva tartásuk nem vagyoni hátrányt okoz. Az elsőfokú bíróság helytállóan, okszerűen értékelte az I-II. rendű felperesek azon életszerű előadását, miszerint az I. rendű alperes jogtalan eljárása lelkiileg megviselte őket, megalázó helyzetbe kerültek miatta. Helyesen állapította meg az I-II. rendű felpereseket az I. rendű alperes károkozó magatartásával okozati összefüggésben ért hátrányos változásokat, a bizonyítékokat okszerűen mérlegelve az azok orvoslásához szükséges kártérítési összegeket is - a káresemény idején érvényesülő ár- és értékviszonyokat, valamint a más hasonló jellegű ügyekben folytatott gyakorlatot alapul véve - helyesen állapította meg. Az I. rendű alperes fellebbezése egyik felperes vonatkozásában sem jelölt meg olyan körülményt, amely a mérlegelés szempontjait módosította volna, és ennek következményeként a kártérítés összegének megváltoztatására adott volna alapot.

Az elsőfokú bíróság a Pp. 81. § (1) bekezdés helyes alkalmazásával határozta meg a pernyertesség-pervesztesség arányát, a Fővárosi Ítélőtábla azonban az I-II. rendű alperesek illetékmentességére [ltv. 5. § (1) bekezdés c) pont] figyelemmel mellőzte az I-II. rendű alperesek illetékfizetési kötelezettségét, és megállapította, hogy a

terhükre eső kereseti illetéket a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a alapján ebben a részében az állam viseli.

Mindezek alapján a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése értelmében a rendelkező részben foglaltak szerint részben megváltoztatta, míg az ezt meghaladó rendelkezések tekintetében - helyes indokaira utalással - azt helybenhagyta.

Az eredménytelenül fellebbező I. rendű alperes a Pp. 239. §-án keresztül érvényesülő Pp. 78. § (1) bekezdése alapján az I-II. rendű felperesek részére a jogi képviselőjük ellátásáért a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2), (5) és (6) bekezdéseiben foglaltak szerint a végzett munkával arányosan megállapított munkadíj perkölségként való megfizetésére köteles, míg az Itv. 46. § (1) bekezdése szerinti, le nem rótt fellebbezési eljárási illetéket az I. rendű alperes illetékmentessége folytán, a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a értelmében az állam viseli.

Budapest, 2013. január 9.

Dr. Sággy Mária s. k.
a tanács elnöke

Dr. Kincses Attila s. k.
előadó bíró

Dr. Csordás Csilla s. k.
bíró